

מרכז הדרכה בחי"ך המיוחד
מרכז מטה ברמאל

האחר הוא אני
לפעמים אני דומה. לפעמים אני שונה. תמיד אני שווה.

אוגדן יחידות הוראה יחידות הוראה ופעילויות

מניפת ההדרכה של החינוך המיוחד

מחול 3 כולן

שנה"ל תשע"ד

לאנשי החינוך שלום,

בשנת תשע"ד בחרה מערכת החינוך בישראל להעמיד במרכז העשייה החינוכית את הנושא 'האחר הוא אני'. לנושא פנים שונות וזו אולי מהותו באפשרות לשאול מיהו האחר ומי אני? מתי אני אחר ומתי אני יכול לגלות נקודות דמיון ביני ובין האחר. התמודדות עם שאלות אלו ואחרות, עם מציאת קווי דמיון וחיבורים בין בני אדם, בוודאי יסייעו בידינו לצעוד צעד נוסף בדרך לחברת המופת שאנו שואפים להיות.

באוגדן שלפניכם, שנכתב על ידי מדריכי החינוך המיוחד במחוז הצפון, תוכלו למצוא פעילויות ויחידות הוראה בתחומי תוכן ודעת שונים. אנו תקווה כי העיסוק ברעיון 'האחר הוא אני' במגוון הזדמנויות ודרך מגוון תחומי דעת יתרום להפנמתו.

בברכת למידה משמעותית לכולנו,
צוות הפיקוח על החינוך המיוחד
וצוות ההדרכה בחינוך המיוחד,
מחוז הצפון

לפעמים אנחנו דומים, לפעמים אנחנו שונים, תמיד שווים.

ואולי יבוא יום ונהפוך שווים
אתה תהיה לי נחל ואני לך ימים
ונזרום ביחד עד אין סוף
שנייה לפני שקו החוף מגיע
שנייה לפני שקו החוף מגיע

עילי בוטנר

אתה לבן אני שחור,
אני חשור אתה באור
שמחמם כמו אמא,
ושדואג לך.
אתה קטן אני גדול
אני רוצה אתה יכול
לרקוד, לצעוד קדימה.
להיות שלם בין אנשים.

מניפת ההדרכה בחינוך המיוחד, מחוז הצפון, תשע"ד

רחל אלג'ים, גלית עמיאל, סמדר אסרף, רבאב לוסיא, מייסון אבו ריאה, אורנה חבקין בלנק, רונית ברקנשטט, אולגה אוגונובסקי, אנגאם עארף, יעל וירוב, ציפי ניסים, חנאן ברהום שומלי, אילה יוכטמן, דורית שרעבי, ג'ומאן טנוס, אורי שלם, ענבל פרידמן, עולא דכוואר, גליה רונן, עאמר דכוואר, סיגל מרגלית, גייל סוסקין

תוכן עניינים:

<u>מספר:</u>	<u>נושא:</u>	<u>עמוד:</u>
1.	מערך שיעור בחינוך לשוני	4
2.	وحدة تعليمية - الآخر هو أنا - האחר הוא אני	7
3.	מפתחות הצלחה בדרך ל... "עצמאי וחווה – ייחודי ומתנסה"	21
4.	הילדים כמו צבעים שונים אך שווים	26
5.	"האחר הוא אני" בגן יסמין	29
6.	הסברה לצוותים מקצועיים קולטים - צוות מורות תומכות ליקויי ראייה	31
7.	מערך שיעור בתחום העיון ולקוחת הראייה	35
8.	תוכנית לימודים ומעגל הפנמה לשונות ואחדות	50
9.	מפתח הלב בחינוך המיוחד בדרכי הוראה של ל"ב 21: ערך שונות	47
10.	האחר ואני – פעילות היכרות	51
11.	המספרים החיוביים, השליליים ואפס - לחטיבות הביניים	52
12.	המספרים בתחום המאה: דומה ושונה - לתלמידי היסודי.	59
13.	לפעמים אני מצליח, לפעמים אני מתקשה - יש בי סובלנות כלפי עצמי וכלפי חברי.	66
14.	האחר ואני – מוצאים עצמנו אחד בשני	69

מערך שיעור בחינוך לשוני בנושא "האחר הוא אני"

כתבה: גלית עמיאל, מדריכה מחוזית בחינוך לשוני

הערות כלליות:

- ✓ נושא השיעור: "האחר הוא אני" בהלימה לנושא השנתי לשנה"ל תשע"ד
- ✓ מטרות השיעור:
  - פיתוח ההבנה שהשונות שלי משותפת לאחרים.
  - להכיר בשונות
- ✓ אוכלוסיית היעד: תלמידי חטיבת ביניים בבית ספר ללקויי למידה / הפרעות התנהגות.
- ✓ השיעור מבוסס על הצפייה בסרט: "עשה שאדע". הסרט מתאר את קשייו של אלי, נער בן 13, דיסלקט, העומד לפני עלייה לתורה בבית הכנסת ואינו מצליח לקרוא את ההפטרה שלו. [את הסרט ניתן לראות בגוגל, דרך האקספלורר, אורך הסרט כ-30 דקות].
- ✓ ניתן "לשתול" שאלות בתוך הסרט באמצעות אתר: edu.tube דרך גוגל כרום.

1. דיון בכיתה בעקבות הצפייה בסרט: כשירות תקשורתית

דיון בכיתה באמצעות קלפי שאלות (מי, מה, מתי, מקום, מדוע) וקלפי שמות התלמידים, כאשר התלמידים שואלים זה את זה שאלות לפי התור ללא התערבות המורה בדיון. יש לשלב את השאלות הבאות:

שאלות רמה 1:

- על מי מסופר בסרט?
- בן כמה אלי?
- מה הבעיה של אלי?
- מדוע אח של אלי כועס עליו?

שאלות רמה 2:

- מי הדמות הראשית בסרט? מה עושה אותה ראשית?
- מדוע אלי מפחד מאחיו הגדול?
- האם היחס של אחיו אליו מוצדק לדעתך?
- מה עשתה אימו כדי למנוע ממנו ומהמשפחה את הבושה בבית הכנסת?

שאלות רמה 3:

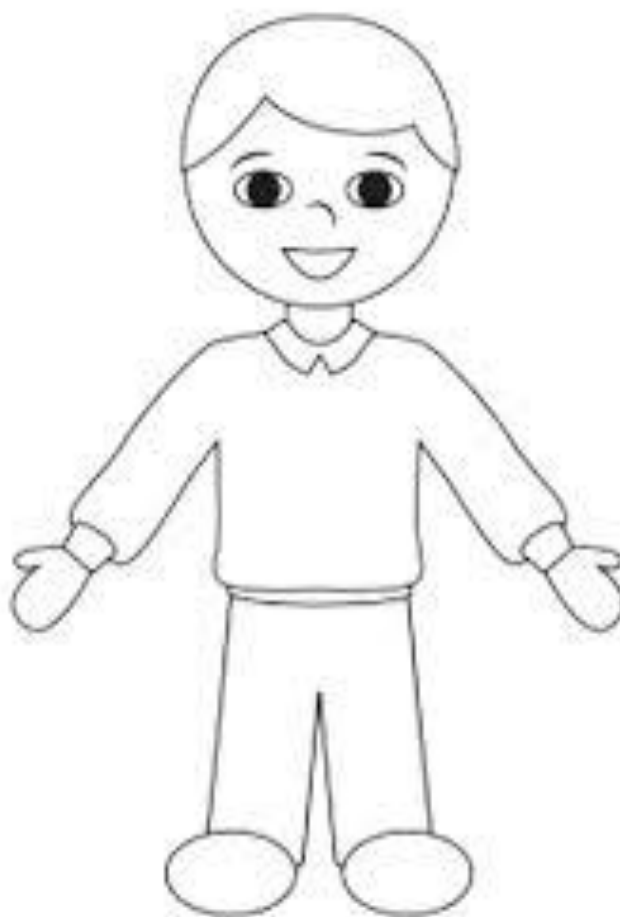
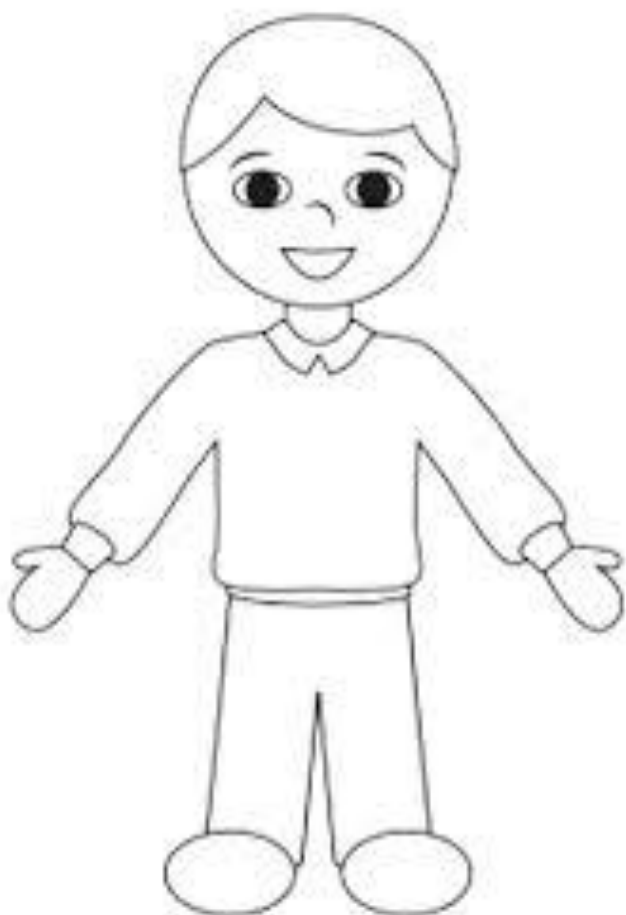
- אלי אומר לחבריו: "אני צריך להמציא מכונה שתתחבר לי לראש ומשם לאיזו טלוויזיה, שיראו מה יש לי בראש" למה הוא אומר את זה? למה הוא מתכוון?
- אלי אומר לאימא שלו: "מתרוצצות לי המילים, רצות במחברת". איזה קושי הוא מתאר? האם התיאור מעורר בך תחושות מוכרות?

פעילות כתיבה:

- כל תלמיד מקבל תמונה של ילד/ה. בצד אחד הוא כותב את המילה "אני" ובצד השני את המילה "אחר".
- המשימה: לכתוב על הדמות [בצד של ה"אני"] במה אלי דומה לי או לחבריו בסרט ובצד השני [הצד של ה"אחר"] לכתוב במה הוא שונה ממני או מחבריו בסרט.
- מחלקים את הכיתה ל-2 קבוצות. קבוצת ה"אני" וקבוצת ה"אחר". כל קבוצה בוחרת ראש קבוצה ובהנחייתו מסכמת ומציגה במליאה את הדברים שנכתבו.

2. פעילות לסיכום:

- המורה משמיעה את שירה של שרית חדד: "חברים בכל מיני צבעים"
- המורה מגישה להם את השיר כתוב. כל תלמיד בתורו קורא קטע מהשיר.
- כל תלמיד אומר יתרון אחד ו/או חיסרון אחד בלהיות "אחר".

وحدة تعليمية -الآخر هو انا - האחר הוא אני

(יחידת לימוד מותאמת לתלמידי כיתה ג בחינוך מיוחד)

כתבה- מייסון ריא, מדריכה מחוזית בחינוך לשוני

مدة الدرس- 90 دقيقة

مجموعة الهدف- طلاب صف ثالث تقدمي (كتة מקדמת לקות למידה)

الموضوع-الاختلاف-שונות בין אנשים

الاهداف التربوية :

*ان يتعرف الطالب على المتشابه والمختلف .

*ان يتقبل الطالب المختلف عنه كما هو (شكلا ,لونا,فكرا...).

* ان يحترم الطالب الآخر .

*ان يقوي الطالب الروابط الاجتماعية مع طلاب اخرين في المدرسة .

الاعباب المحوسبة معدة للطلاب الذين بحاجة لتكرار لفهم وتذويت مهارات معينة . كذلك يمكن

استخدامها مع الطلاب الذين يحبون العمل مع الحاسوب.

الاهداف اللغوية حسب المنهاج- صف ثالث (مع مراعاة الفروق وملائمة الفعاليات والنص للمستوى في الصف).

المجال	مجموعة 1	مجموعة 2
الاستماع والتكلم	*ان يعيد الطالب سرد قصة /فيلم شاهده. * ان يميز الطالب بين الواقع والخيال في الفيلم. * ان يستخرج معلومات محددة من الفيلم. *ان يقيم الشخصيات في الفيلم .	*ان يشارك الطالب في محادثة او نقاش. * ان يميز الطالب الجو السائد في الفيلم. * ان يفهم الطالب العناصر الفكاهية في الفيلم. * ان يعبر الطالب عن رأيه او مشاعره في موضوعة بلغة سليمة
الكتابة	*ان يكتب الطالب قصة بالاستعانة بصور (نص قصصي)	*ان يكتب الطالب حوار بين الشخصيات
القراءة	*ان يقرأ الطالب نص قصصي بدقة وطلاقة	*ان يقرأ الطالب نص قصصي مبسط بدقة وطلاقة

*אנ ילאעמ الطالب الصفة للموصوف من حيث التذكير والتأنيث الافراد والجمع * ان يميز الطالب بين الافعال حسب الازمنة(ماض ومضارع) * ان يتعرف الطالب على الكلمات المرادفة	*ان يقرأ الطالب كلمات مألوفة وغير مألوقة * ان يميز الطالب بين الاسم والفعل * ان يتعرف الطالب على الكلمات المضادة	المعرفة اللغوية

مشاهدة الفيلم (7 دقائق)

اضغط على الرابط وشاهد الفيلم التالي؟

<https://www.youtube.com/watch?v=E7ypa67xETU>

التعليمات بعد مشاهدة الفيلم خلال نقاش صفي (18 دقيقة)

مهم جدا ان نؤكد للطلاب ان ننتبه للرسالة والمغزى من هذا الفيلم

المعلمة تطرح الاسئلة الموجهة للطلاب حسب المستويات

المجموعة 2	المجموعة 1	الاستماع والتكلم
*. ما هو الحدث الرئيسي في الفيلم المعروض؟ **. أجب ببعد او قبل حسب الجملة التي سمعتها <u>لعب المربعان بالدائرة</u> ___ قال المربع الاحمر للمربع الاصفر: مرحبا . ___ سخر المثلث الازرق من المربعات.	*. أعد سرد القصة التي شاهدتها بلغتك؟ **. من هي الشخصيات التي ظهرت؟	فهم معي صريح

__تشاجرت المربعات والدوائر . __ تحولت المربعات لشكل جديد .		
* ما هو المقطع الذي اضحككم بالفيلم ؟ * اعط عنوان للفيلم؟	* هل يمكن للمربع ان يضرب الدائرة ؟ * اعط عنوان للفيلم؟	معنى الخفي
* اين ظهر عنصر التانيس في الفيلم ؟	* لو استمر الفيلم , ماذا سيحصل للمثلث؟	تفسير دمج وتطبيق
* ما هو رأيك في الموضوع الذي عرضه الفيلم؟ علل. * من هي الشخصية التي تعاطفت معها ؟ لماذا؟ ما هو الهدف من الفيلم؟	* اعط رأيك حول تصرف المربع الاحمر مع الدائرة ؟ * من هي الشخصية التي نالت اعجابك ؟	تقييم للمضمون

מهم التوصل من خلال النقاش لموضوع الاختلاف , واعطاء فرصة للطلاب لعرض تجارب شخصية (مروا بها في هذا السياق).

من الامور التي يتوجب علينا الحيطة منها خلال عرض الفيلم الا يشدد الطلاب على العنف الذي استخدمته الشخصيات وان تطور النقاش حول اساليب الاتصال بين افراد المجتمع

كذلك عند الحديث عن مغزى الفيلم يجب اظهار اهمية ان نتقبل الاخر كما هو دون الحاجة لان يغير نفسه (كما حصل مع المسدس في اخر الفيلم), اضطهاد الاخر ارضاء للمجموعة!!

ومهم الحديث عن وجود كل الاشكال الهندسية في داخل كل شكل.

القراءة والكتابة

סיפור האיש הירוק

الرَّجُلُ الْأَخْضَرُ

قبل قراءة النص (5 دقائق)

المعلمة تتوجه للطلاب

1. انظر للمبنى الخارجي للنص ,أي نوع من النصوص امامك؟
2. اقرأ عنوان النص- ما هي الافكار التي تخطر ببالك ؟
3. راقب الرسومات الموجودة – عما يتحدث النص؟
4. اقرأ الفقرة الاولى – تنبأ ماذا سيحصل للرجل الاخضر؟
5. خمن ما هي نهاية القصة؟

توزيع النص (1.2) (حسب المجموعات)

اعطاء الطلاب فرصة للقراءة الصامتة خلال 5 دقائق

ومن ثم قراءة جهرية للمجموعتين (معلمتين في الصف) 8دقائق

סיפור האיש הירוק

الرَّجُلُ الْأَخْضَرُ (النص الاصيلي) - المجموعة 2

في احدى المُدنِ الْخَضْرَاءِ كَانَ يَعِيشُ رَجُلٌ أَخْضَرٌ، يَسْكُنُ فِي بَيْتٍ أَخْضَرٍ لَهُ بَابٌ أَخْضَرٌ وَشَبَابِيكٌ خَضْرَاءَ.

كَانَ لَهُ زَوْجَةٌ خَضْرَاءَ وَوَلَدَيْنِ خَضْرَاوَيْنِ، وَفِي اللَّيْلِ كَانَ يَنَامُ فِي سَرِيرٍ أَخْضَرٍ وَيَحْلُمُ أَحْلَامًا جَمِيلَةً خَضْرَاءَ.

فِي صَبَاحٍ يَوْمٍ اخضر ، استيقظَ الرَّجُلُ الاخضر، لَبِسَ مَلَابِسَهُ الْخَضْرَاءَ، اَنْتَعَلَ جِذَائُهُ الاخضر وَوَضَعَ عَلَى رَأْسِهِ قَبْعَتَهُ الْخَضْرَاءَ وَخَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ مُتَوَجِّهًا إِلَى سَيَّارَتِهِ الْخَضْرَاءَ، رَكِبَهَا وَانْطَلَقَ بِهَا مُسْرِعًا .

كَانَ هَذَا يَوْمًا مُشْمِسًا جَمِيلًا، أَزْهَرُ خَضْرَاءَ عَلَى جَانِبِ وَاحِدٍ مِنَ الطَّرِيقِ وَعَلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ بَحْرٍ أَخْضَرٍ. وَكَانَ الرَّجُلُ الْأَخْضَرُ سَعِيدًا يُغْنِي وَيَنْظُرُ إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ وَإِذَا بِهِ يَرَى لِمُفَاجَأَتِهِ رَجُلٌ أَزْرَقُ، فَأَوْقَفَ سَيَّارَتِهِ بِسُرْعَةٍ وَنَزَلَ مِنْهَا وَسَأَلَ الرَّجُلَ الْأَزْرَقُ: "مَاذَا تَفْعَلُ هُنَا؟"

فَأَجَابَهُ الرَّجُلُ الْأَزْرَقُ: "أَنَا ؟ انا اتبعُ لِقِصَّةٍ أُخْرَى".

للمجموعة 1) (שכתוב הסיפור

اعادة كتابة القصة (استكتاب)

الرَّجُلُ الْأَخْضَرُ

في إحدى المَدَنِ الْخَضْرَاءِ كَانَ يَعِيشُ رَجُلٌ أَخْضَرٌ، يَسْكُنُ فِي بَيْتٍ أَخْضَرٍ لَهُ بَابٌ وَشَبَابِيكٌ خَضْرَاءَ.

كَانَ لَهُ زَوْجَةٌ وَوَلَدَيْنِ خَضِرَاوَيْنِ. كَانَ يَنَامُ فِي سَرِيرٍ أَخْضَرٍ وَيَحْلُمُ أَحْلَامًا جَمِيلَةً >

في صباحٍ يَوْمٍ اخضر ، استيقظَ الرَّجُلُ ، لَبَسَ مَلَابِسَهُ وَجِذَائِهِ الْاَخْضَر. وَوَضَعَ عَلَى رَأْسِهِ قَبْعَتَهُ الْخَضْرَاءَ. خَرَجَ مِنَ الْبَيْتِ بِسَيَّارَتِهِ الْخَضْرَاءَ مُسْرِعًا .

كَانَ ذَلِكَ يَوْمًا جَمِيلًا، فَكَانَ الرَّجُلُ الْاَخْضَرُ سَعِيدًا يُغْنِي وَيَنْظُرُ إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ . وَإِذَا بِهِ يَرَى رَجُلًا
أَزْرَقَ ،تَفَاجَأَ وَأَوْقَفَ سَيَّارَتِهِ بِسُرْعَةٍ نَحْوِ الرَّجُلِ وَسَأَلَهُ: "مَاذَا تَفْعَلُ هُنَا؟"

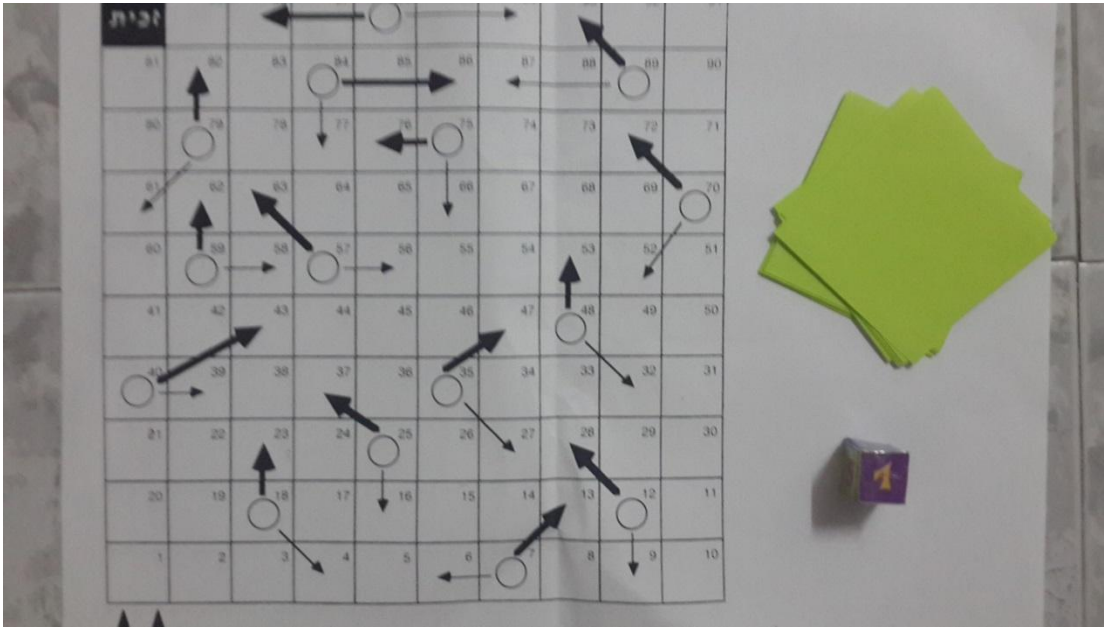
فَأَجَابَ الرَّجُلُ الْأَزْرَقُ : "أَنَا ؟ أنا اتبعُ لِقِصَّةٍ أُخْرَى".

מهارות فهم المقروء (بطاقات وكراتين مقوية)

حسب المستوى في لعبة نصح او ننزل

توزع اللعبة للمجموعتين حسب الاسئلة – كل مجموعة تلعب حسب الادوار - 12 دقيقة

مطلوب من كل طالب ان يقرأ السؤال ويجيب عليه:

بطاقات الاسئلة

حسب المجموعات

مجموعة 1	مجموعة 2
عدد شخصيات القصة؟	صف اين عاش الرجل الاخضر؟
كم ولد يوجد للرجل الاخضر؟	ماذا فعل الرجل الاخضر في صباح يوم اخضر؟
ماذا كان يحلم الرجل الاخضر؟	كيف كان اليوم الاخضر؟

מהו הסבב הזי עיל הרל האזער יתוקפ בסירטת?	מזז לבס הרל האזער?
מן קבל הרל האזער?	אין זهب הרל האזער זז יום?
על מזז יבל תסרפ הרל האזער?	למזז תפזז הרל האזער?
מזז המגזי מן القصص؟	מזז ראיک فی اجابة הרل الأزرق؟

ترتيب (5 دقائق)

رتب الاحداث من 1-5 (سؤال للمجموعة 1)

وَسَأَلَ الرَّجُلَ الْأَزْرَقَ: "مَاذَا تَفْعَلُ هُنَا؟"

يَسْكُنُ فِي بَيْتٍ أَخْضَرَ لَهُ بَابٌ أَخْضَرٌ وَشَبَابِيكَ خَضْرَاءَ.

كَانَ هَذَا يَوْمًا مُشْمِسًا، أَزْهَارُ خَضْرَاءَ عَلَى جَانِبٍ وَاحِدٍ مِنَ الطَّرِيقِ

وَفِي اللَّيْلِ كَانَ يَنَامُ فِي سَرِيرٍ أَخْضَرَ

كَانَ الرَّجُلُ الْأَخْضَرُ سَعِيدًا يُغْنِي وَيَنْظُرُ إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ

ضع كلمة قبل/بعد (مجموعة 2)

اَنْتَعَلَ حِذَائُهُ الْاَخْضَرَ وَوَضَعَ عَلَى رَأْسِهِ قَبْعَتَهُ

____ أَوْقَفَ سَيَّارَتِهِ بِسُرْعَةٍ وَنَزَلَ مِنْهَا

____ فِي أَحَدِ الْمَدَنِ الْخَضِرَاءِ كَانَ يَعِيشُ رَجُلٌ أَخْضَرٌ

____ اسْتَيْقِظَ الرَّجُلُ الْاَخْضَرُ

____ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ مُتَوَجِّهًا إِلَى سَيَّارَتِهِ الْخَضِرَاءِ

____ عَلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ بَحْرٍ أَخْضَرَ.

مهارات معرفة لغوية والكتابة – اوراق عمل (10 دقائق)

اكمل صفات للموصوفات الاتية (مجموعة أ)

1. كان يوما _____

2. سال الرجل _____

3. يسكن الرجل في بيت _____ له شبابيك _____.

4. كان الرجل الاخضر _____

ضع صفة للموصوفات الاتية (استعمل المخزن) مجموعة 2

אכלת הבנת התפחה _____

لبس الولد قبعة _____

ראית رجلا _____

قابلت امي صديقتها _____

اشترى الرجل هدية _____ لزوجته

هطل مطر _____

انكسرت الشجرة _____

جاءت الام _____

التقى الاب وابنه وكانا _____

ساعد الطفل جده _____

كبيرة , قويا , الشقراء , الحمراء , جميلة , العملاقة , غزير , المريض , مسرورين , الحنونة

ضع الصفات المناسبة في الاماكن الفارغة :

في احدى المُدن _____ كانَ يَعِيشُ رَجُلٌ _____ ، يَسْكُنُ في بَيْتٍ _____ لَهُ بابٌ _____ وشبابيك _____ .

كانَ لَهُ زَوْجَةٌ _____ وولدين _____ . كانَ يَنَامُ في سريرٍ _____ وَيَحْلُمُ أَحْلَامًا _____

في صباح يوم _____ ، استيقظ الرَّجُلُ _____ ، لَيْسَ مَلْبِسَهُ _____ وَحِذَائُهُ _____ . وَوَضَعَ عَلَى رَأْسِهِ قَبْعَتَهُ _____ . خَرَجَ مِنَ الْبَيْتِ بِسَيَّارَتِهِ _____ مُسْرِعًا .

حول صياغة القصة من الرجل الاخضر الى السيدة الخضراء(مؤنث)

تعبير كتابي- رسالة موجه لصديق مختلف- (15 دقيقة)

ادخل لمحرك جوجل- وابحث صور تتحدث عن الاختلاف .

انظر لابناء صفك وابحث عن امور غير متشابهة بينكما , اكتب رسالة لصديقك تخبره عن مدى تقبلك له رغم الاختلاف بينكما.

بعد ان تعلم الطلاب واتقنوا المهارات المعطاة -ندربهم بواسطة الالعاب الاتية في زوندل -تدريبات 5⊗
دقائق لكل لعبة

1. استخدام الصفات والموصوفات :

<http://www.zondle.com/cdl.aspx?q=218288&a=283>

2. التمييز بين الاسماء والأفعال

<http://www.zondle.com/cdl.aspx?q=218284&a=270>

3. اكمال جمل <http://www.zondle.com/cdl.aspx?q=218281&a=26>

4. ملائمة صور من النص

<http://www.zondle.com/cdl.aspx?q=218279&a=24>

5. اسئلة فهم نص الرجل الاخضر

<http://www.zondle.com/cdl.aspx?q=218269&a=1147>

3 מפתחות הצלחה בדרך ל... "עצמאי וחווה – ייחודי ומתנסה"

1. אני בעצמי - חש ומתנסה
2. אני ואתם - מרגיש ונראה
3. אני בתוך הקבוצה- ייחודי ומרוצה ☺

גן ניצן תשע"ד – מת"י נהריה, מנהלת הגן: רות כהן

הרציונל:

- ✍ חלוקת הנושא לשלשה רבדים המעודדים את הבשלות ל"האחר הוא אני", במטרה להנחיל את ערך השונות (להכוונה לקונוטציה חיובית אנו מכנים זאת ייחודיות).
- ✍ הילדים יכירו בייחודיות שטמונה בכל אחד/ת.
- ✍ הילדים יהיו סובלניים ויכבדו את השונה וכך יכבדו ויעריכו גם את עצמם כשונים ושווים.
- ✍ ההבחנה והקבלה של הייחודיות, תעצים ותוביל לחשיבה ולסנגוריה עצמית בחברה במסגרות השונות.
- ✍ שליבי ההפנמה מדורגים: האני- אני בקבוצה -אני ייחודי כחלק מעורב, חיוני ותורם בקבוצה.
- ✍ למידה ספירלית בתוך כל מרכיב בשלבי ההפנמה.

מטרות:

- ✍ העצמת תחושת האני-הכרות, בקרה, ארגון וניהול עצמי.
- ✍ אני בתוך הקבוצה- תקשורת, אמפתיה, בקרה.
- ✍ אני חלק מעורב- ייחודי, מתוכנן, מכבד, אחראי- משפיע ותורם.
- ✍ סובלנות כלפי השונה, הערכה עצמית כייחודיים ושווים.
- ✍ הכשרה להכלת הילדים מהגן השפתי, בחברה במסגרות השונות, מתוך נקודת מוצא עוצמתית. התכנית נטמעת כאורח חיים משמעותי.

אני בעצמי - חש ומתנסה

 תחנות לפעילות חושית - עם המרפאה בעיסוק (תחושה, התנסות וארגון).

 הכנת ארוחת בוקר משותפת - עם הקלינאית תקשורת והמרפאה בעיסוק.
עצמאי- כישורי חיים, ניהול עצמי (תכנון, ארגון ומסוגלות)

 הכרות אישית - (הגדרה, העצמה, הערכה עצמית ורפלקציה)

הכרות אישית	ארוחת בוקר משותפת	תחנות לפעילות חושית	
גופי שמי תיאור מצבי'...	כריך וירקות חתוכים	יציבה התנסות ארגון	ספטמבר-דצמבר
רגשות שלי ושל האחר רגשות ממצבי'...	כריך וסלט עפ"י טעם אישי	העצמה- מילולית (הילד/ה מסביר על התחנות) יציבה התנסות ארגון	ינואר-מרץ
עצמאות חוללות-עצמית. תחושת המסוגלות	כריך/פיצה וסלט אישי	העצמה- ארגונית. (הילד/ה מארגן את שלבי התחנות) יציבה התנסות ארגון	אפריל- יוני

אני ואתם - מרגיש ונראה

מעגל תנועה - תרפיסטית בתנועה ומרפאה בעיסוק.

המרחב האישי - (הרפיה עם מוסיקה ומשחקים)

משחקי חברה - (אני חלק מחברה / קבוצה) והעברה.

הספרים שלנו - העוסקים בפתרון בעיות, רגשות ובכישורים חברתיים. (גמישות מחשבתית לפתרון בעיות יצירתיים, המחזה לשיפור כישורי השיח, אמפתיה, הזדהות עם דמויות הסיפור)

מודל ל.מ.א.ה.

למי אני אומר? (מי עומד בפניי. סגנונות תקשורת) _ עיניים

מה אני אומר? (תוכן מילולי פתיחה, המחשת צורך ושפה) - פה

איך אני אומר? (שפת גוף וטכניקות מסירה ומצגת) - ידיים

האם הבינו את כוונתי? (וידוא קליטה, בקרה ומשוב אישי / היזון חוזר – השלם

ספרים שלנו	משחקי חברה	המרחב האישי	מעגל תנועה	
-הבית של יעל. -לקוף יש בעיה. -למה לחתולה אין חברים. -שפת הסימנים של נועה. -התנין הקטן והאהבה גדולה.	דג מלוח. הייתה לנו כבשה. -שליחים.	מוסיקה שקטה ותחושה	וויסות	ספטמבר-דצמבר
-אדון ספלון. -הימים הצבעוניים שלי. -מפתח הלב. -הברוגז של ליאור. -הענק הגנדרן.	נכנסים למעגל.	מוסיקה שקטה ותחושה. מוסיקה ותנועה		ינואר-מרץ
-דירה להשכיר. -מיץ פטל. -הארנב ממושי. -אקי העכביש הרגיש.	-הלו חברת חשמל.	מוסיקה שקטה ותחושה. מוסיקה ותנועה. ביחד ולחוד.		אפריל- יוני

אני בתוך הקבוצה- ייחודי ומרוצה

פתרון בעיות מהקונקרטי למופשט- ארגון מסר מילולי.

יצירה משותפת- החלק שלי עם השלם (יצירות נפרדות היוצרות מכנה משותף), החלק שלי בתוך השלם (חלוקת יצירה למשימות נפרדות ויצירת מכנה משותף), החלק שלי כחלק מהשלם (יצירה משותפת תוך מתן כבוד הדדי). להיות חלק ולשמור על ייחודיות.

פותרון בעיות	יצירה משותפת	ימי שיא	
ספטמבר-דצמבר	מתוך אירועים בגן	יצירות נפרדות היוצרות מכנה משותף.	חנוכה סדנא ומסיבה עם הורים. סדנא תחנות וארגון אישי- הכנת לביבות-חנוכיות וכתר. מסיבת ריקודים קולקטיבית.
ינואר-מרץ	מתוך תמונה	חלוקת יצירה למשימות נפרדות ויצירת מכנה משותף	קפה מידע ואחוזה- שיח עם הורים בנושא. +טעימות ומהווי הגן והמחשה.
אפריל- יוני	מתוך אירועים אישיים בעבר.	יצירה משותפת תוך מתן כבוד הדדי).	יום שיא... תעודת הוקרה. מסיבת סיום....

הילדים כמו צבעים שונים אך שווים

מנהלת גן צלילים – סנאא רובי

מטרת הפעילות: פיתוח הזהות האישית והתייחסות לאחר באמצעות פעילויות יצירה.

פעילות מס' 1: מי אני ?

מטרה: הילד יפתח את היכרותו עם עצמו.

האביזרים הדרושים: דפים וצבעים

מהלך הפעילות:

א. ציור של כפות ידיים

אפשרות אחת היא להציע לילדים לצייר את קו המיתאר מסביב לכפות ידיו ולצבוע אותן בצבעים בהם הוא בוחר.

אפשרות אחרת, הילד יכול לצייר את כף ידו במצבים שונים: כף יד פתוחה או סגורה, באצבעות צמודות או מרוחקות זו מזו.

לאחר מכן, אפשר לדבר עם הילדים במליאה, מה הייתה התחושה שלהם כשכף היד הייתה פתוחה, קפוצה לאגרוף.

ב. ציור של כפות רגליים:

בדומה לפעילות הקודמת, כאן הילד מצייר את כפות רגליו, אפשר בזוגות.

פעילות מס' 2 ציור עצמי :

מטרות: התבוננות בחלקי גופו השונים

יצירת סיפור על הדמות שיצר

האביזרים הדרושים: דפים, צבעים, ראי.

מהלך הפעילות:

הילד יצייר את עצמו בעזרת ראי או בלעדי.

בשלב שני יספר סיפור על הילד שיצר - מה הוא מרגיש ולמה, איזה דברים מעוררים בו תחושות נעימות ובלתי נעימות.

בשלב שלישי יספר בקולות שונים, בקול שהוא אוהב/אינו אוהב.

בשלב רביעי יספר על מגע שמעורר בו תחושות נעימות ובלתי נעימות.

פעילות מס' 3:

המטרה:

הילד מתבונן בעצמו בשני תחומים - חיצוני ופנימי.

האחרים יכירו ויזהו אותו על סמך התכונות שלו.

אביזרים: דפים, צבעים, מספרים, בדים מגוונים, דבק.

מהלך הפעילות:

כל ילד מקבל דף ומקפל אותו לשני חצאים, על החצי הראשון מצייר את מבנה הגוף הכללי שלו (יש אפשרות לחלק דפים מוכנים עם מבנה גוף כללי). כל ילד מלביש את הדמות לפי מה שהוא לבוש בדיוק, או בצבעים או בבדים.
בחצי השני של הדף מצייר את:

- חיה שהוא אוהב
- מאכל שהוא אוהב
- המחשק המועדף עליו.

אחרי העבודה הפרטנית, הגגנת אוספת את כל הדפים, יושבים במעגל והגגנת מציגה את החלק בו מצוירות התמונות שמראות את החיה, האוכל והמשחק המועדף. על הקבוצה לנחש למי שייך הדף הזה בהתאם למה שרואים. בודקים ביחד עם התלמיד אם הניחוש נכון בכך שהופכים את הדף ומחפשים מי לובש בהתאם לדף.

פעילות מס' 4:

המטרה: הילד יתייחס לאחר תוך תשומת לב למאפייני הייחודיים.

האביזרים: דפים וצבעים.

מהלך הפעילות:

הילד מתחלקים לזוגות. כל ילד מתבקש להתבונן היטב על האחר ולצייר אותו, תוך תשומת לב לצבע בגדים.

בסיום – הצגת התוצרים, ניסיון לנחש מי מצויר, מה מאפיין את הילד.

פעילות מס' 5: סיפור

המטרה: מתן סיטואציה בה יש ילד אחד שונה, שנחשב "פחות טוב" - הבנת רגשותיו, והרגשות המתעוררים בנו בעקבות המפגש עם השונה, והתייחסות לתהליך הקבלה שלו בקבוצה.

מהלך הפעילות:

כל ילד מקבל דמות דב "רגיל" מהחבורה - והמורה מכניסה את הדמות של הדב ה"שונה". סיפור "הדוב עם הזנב" - סיפור בו דב שונה מגיע לקהילת דובים החיים במקום מסוים, כולם חברים ומאושרים. יום אחד מגיע הדב, ומבקש להצטרף לקבוצה: בקשתו של הדב שיש לו זנב ארוך מאד, והראש שלו קטן יחסית, מעוררת רעש בחבורת הדובים: לכל אחד עמדה אחרת: חלק מסכימים, חלק מסרבים, חלק מאיימים לעזוב, חלק עוזרים, חלק אוהבים...

שואלים כל דב מה הוא חושב, מה יעשו הדובים...

שואלים את הדב השונה מה הוא חושב? ואיך הוא מרגיש?

לאחר זמן מה הדובים נקלעים לבעיה, ורק הדב השונה עוזר להם...

ושוב שואלים את הדובים מה הם חושבים? איך הם רואים את המעשה של הדב?

מתייחסים לנקודת ההתחלה... מה היה בהתחלה... מה חשבו- מה הרגישו?

מה שיערו שיקרה?

המשך הדיון בקבוצה:

מה הם מרגישים כלפי הדב? מה הוא מרגיש? מה הם חושבים שהוא מרגיש עכשיו? איך מציגים גם הם את השוני שלהם? מה מייחד כל אחד מהם...

"האחר הוא אני" בגן יסמין

מנהלת הגן: אופירה אהרון

אצלנו בגן, כמעט בכל יום מתקיימת שיחה בנושא. ישנם ילדים עם טיטול, ילדים שמוצאים מוצץ, ילד שיושב על סייעת בזמן מפגש (או עושה פעילות אחרת בזמן מפגש) וישנם גם ילדים שאוכלים ארוחת צהריים מוקדמת והולכים לישון. ילדים בגן שמים לב לשוני ולהבדלים, מעירים הערות ושואלים שאלות. ובכל יום שומעים מהצוות הסבר על השונות בינינו, על צרכים של כל ילד/אדם, וכמובן שההסבר מסתיים באמירה- אנו אוהבים את כולם, ומקבלים כל אחד כמו שהוא!

פעילות:

על הלוח תלויות תמונות הילדים. מתבוננים בתמונה ואומרים את שם הילד. מביאים מראה וכל ילד מתבונן בעצמו בראי.
כל ילד עונה על שאלות, ושאר הילדים יכולים להיות שותפים. שאלות כגון: באיזה צבע שערך? מה צבע העיניים? וכו'...
לאחר שמסיימים לתאר את כל הילדים, לוקחים זוגות או שלשות של ילדים ומשווים ביניהם- מוצאים קווי דמיון ואת ההבדלים. בתום ההשוואה מסכמים את ההבדלים ומרכזים את קווי הדמיון. המסקנות מההשוואה, שאליהם נגיע בעזרת תיווך ושאלות מנחות:

1. למרות ההבדלים בין ילד לילד, כולם ילדים, בני אדם, שצריכים לאכול כדי לגדול, ללכת לגן וללמוד, וכו'...
2. כל אחד מאיתנו שונה במראה, אוהב ומעדיף דברים שונים, אבל בעצם כולנו ילדים/ אנשים/ בני אדם.
3. צריך לקבל/לכבד/לאהוב כל אחד כמו שהוא, גם כשהוא דומה לי ואוהב את אותם הדברים, וגם אם לא.

משחק- מפעילים את הילדים על פי אמירות שנאמרו במפגש ועל פי מראה חיצוני. לדוג':

- כל הילדים שאוהבים גלדת תות- קופצים 3 קפיצות.
- כל הילדים בעלי העיניים הכחולות- עומדים על רגל אחת וסופרים עד 5.
- כל הילדים שמחבקים דובי לפני השינה- מסובבים כתפיים, וכו'...

סיפור - "הכלב שלי מריח כמו גרב מסריח"/חנוך פיבן. (מומלץ בחום)
קוראים את הסיפור ושמים לב לתיאור הדמויות, גם בתמונות וגם במלל ובהסמלה.

פעילות יצירה בעקבות הנושא והספר:

כל ילד יוצר דיוקן עצמי מחומרים שונים. הדבקת החומרים על גבי משטח.

לילדים שעדיין מתקשים בהסמלה, הפשטה וגיבוש רעיון והעברת מסר, מביאים את אותם חומרים שמופיעים בספר. מתווכים ומנחים: לדוג' - האם אתה קופצני כמו קפיץ? אם כן - הדבק את הקפיצים במקום ידיים/רגליים. לילדים גבוהים יותר אפשר לשאול - איפה אתה רוצה להדביק את הקפיץ? למה ישמש הקפיץ? לאיזה חלק בגוף הוא ישמש? וכו'...
בסוף, יוצרים תערוכה של כל הדיוקנאות, מספרים לכל הילדים על כל דיוקן מיהו, ולמה הילד בחר לבנות דיוקן מחומרים אלה. למשל - דני בחר להדביק נוצות בתור שער, כי השיער שלו רך כמו נוצה...

מערכי שיעור - הסברה לצוותים מקצועיים קולטים

צוות מורות תומכות: סיגל מרגלית, דלית אופק, מיטל סלע, איטיקס שלי, בן שלמה יפעת, שרון לרנר, דבוש רויטל, נועה וסרמן, זיו סיגל, יצחק רוחמה, כליף שירה, להב גלית, סלובי אסיה, יעל פרקש, פנואל יעל, נגה שטיין.

מערך שיעור מספר 1-

הסברה בנושא לקות ראייה, לצוות מקצועי בבית הספר.

מטרה: צוות המורים יתנסה בפעולות יומיומיות עם משקפי סימולציה על מנת לחוות התמודדות יומיומית של אדם לקוי ראייה. הבנת ההשלכות התפקודיות בבית הספר של התלמיד לקוי הראייה.

מהלך השיעור: השיעור משלב בין פעילויות סימולציה של לקות ראייה, לבין העברת מידע בנושא, ושיח רגשי.

אמצעים לשיעור: משקפי סימולציה, חוברת עבודה מתוך תוכנית הלימודים הבית ספרית, לוח, צלחת עוגיות, כרטיסיות עם שמות המורים.

מבנה השיעור:

1. פתיחה- הסבר על תפקיד המורה התומכת.

(מורה תומכת שייכת לפיקוח על לקויות חושים במשרד החינוך. תפקידה לתמוך בתלמידים לקויי ראייה ועיוורים במסגרות בהן הם משולבים, על מנת לשלבם במסגרת באופן מיטבי מבחינת לקות הראייה)

2. הסבר על לקות ראייה.

לקות ראייה נוצרת מפגמים במנגנון הראייה – שלא ניתנים לתיקון.

לקות ראייה נקבעת על פי שני מימדים- חדות ושדה ראייה.

חדות ראייה: היכולת לזהות במדויק מטרה סטנדרטית בגודל מוגדר ומרחק מוגדר.

חדות ראייה תקינה פירושה: הנבדק מזהה ממרחק 6 מ' אותה מטרה סטנדרטית שבעלי ראייה תקינה מזהים ממרחק של 6 מ'.

שדה ראייה: השטח במרחב שמכסה העין במבט אחד מבלי להסיט את הראש.

שדה ראייה תקין הוא – 140 מעלות.

פעילות 1: התנסות

נחלק לצוות המורות משקפי סימולציה אשר מדמות לקויות ראייה מסוגים שונים (חדות ראייה בדרגות שונות, שדה ראייה מסוגים שונים)

1. נפזר על השולחן כרטיסיות עם שמות המורות. חלק מהשמות אינן מותאמים, וחלקם מותאמים מבחינת- גודל אות, הדגשת אות, קונטרסט, וכדומה.

הוראה: "אני מפזרת כרטיסיות עם שמות על השולחן אני רוצה בבקשה שכל אחד מכם ייקח את הכרטיסיה עם השם שלו".

(פעילות זו מדגימה חדות ראייה מרחוק ומקרוב)

2. נשים צלחת עם עוגיות על השיש (או במקום מרוחק מהשולחן).

הוראה: "אני הנחתי צלחת עם עוגיות על השיש, מישהי בבקשה יכולה להביא את הצלחת לכאן כדי שכולם יוכלו ליהנות ממנה".

(פעילות זו מדגימה התמצאות במרחב, וכן התמודדות עם מצב חברתי)

3. נחלק דף עבודה מתוך ספר לימוד ונבקש לעשות משימה אחת מתוכו.

נכתוב משפט על הלוח, ונבקש להעתיקו לדף. לחלק מהמורים ניתן את הדף מותאם (מבחינת גודל גופן, עומס גירויים, ועוד..), ולחלק ניתן דף מקורי מהספר שאינו מותאם.

הוראה: "לפניכם דף עבודה מתוך ספר הלימוד, אנא השלימו את המשימה. לאחר מכן העתיקו את המשפט שכתוב על הלוח לדף".

(פעילות זו מדגימה התמודדות עם חומרי למידה מהכיתה במצבי למידה יומיומיים, כגון: כתיבה בחוברת מקרוב, העתקה מהלוח מרחוק).

3. דיון

לאחר הפעילויות נדון בתחושות ובקשיים שעלו אצל המורות בהתמודדות עם המטלות. המטרה להגיע להבנה שהאדם לקוי הראייה הינו אדם עצמאי המסוגל להתמודד עם המשימות העומדות בפניו בלמידה בעזרת סביבה מונגשת ומותאמת.

4. התאמות והנגשות

בעקבות השיחה על הקשיים שעלו בהתנסות, נעלה יחד רעיונות להתאמות והנגשות בסביבה הלימודית. (הגברת ניגודיות הצבע, גודל גופן הדפוס, ארגון והצבת רהיטי הכיתה, הפחתת עומס חזותי, שינויים ברמת התאורה וההצללה, ועוד..)

מערך שיעור מספר 2-

הסברה בנושא עיוורון לצוות מקצועי בבית הספר.

מטרה: צוות המורים יתנסה בפעולות יומיומיות עם כיסוי עיניים על מנת לחוות התמודדות יומיומית של אדם עיוור. הבנת ההשלכות התפקודיות בבית הספר של התלמיד העיוור.

מהלך השיעור: השיעור משלב בין פעילויות סימולציה של עיוורון, לבין העברת מידע בנושא, ושיח רגשי.

אמצעים לשיעור: כיסויי עיניים

מבנה השיעור:

1. פתיחה- הסבר על תפקיד המורה התומכת.

(מורה תומכת שייכת לפיקוח על לקויות חושים במשרד החינוך. תפקידה לתמוך בתלמידים לקויי ראייה ועיוורים במסגרות בהן הם משולבים, על מנת לשלבם במסגרת באופן מיטבי מבחינת לקות הראייה)

2. הסבר על עיוורון.

הגדרת מילונית – העדר ראייה.

הגדרה רפואית – חוסר תחושה לגירוי אור.

הגדרת החוק – לשם קבלת "תעודת עיוור", המקנה זכויות כמו פטור ממסים, שירותים וכדומה. בארץ נקבע, כי הגבול העליון לצורך קבלת תעודת עיוור הוא חדות ראייה של 3/60 או שדה ראייה מתחת ל20 מעלות.

3. שיח בנושא החושך:

שאלות פתיחה: נסו להיזכר בסיטואציה בה הייתם בחושך מלא.

מה הרגשתם? מה עשיתם? מה עזר לכם להתמודד באותה סיטואציה?

פעילות 1: התנסות

1. נבקש מהמורים לתת חפץ אישי שלהם ונשים אותו בתוך שקית אטומה. נעביר את השקית בסבב וכל מורה יתבקש לחפש במישוש את החפץ האישי שלו. לאחר הפעילות נשאל את המורים מה עזר להם למצוא את החפץ שלהם.
2. נבקש משני מורים למיין קוביות של פירות משני סוגים לשתי קערות. (בפעילות זו ישנה התמודדות עם שימוש בחושי ריח וטעם כפיצוי לחוסר הראייה).

מערך שיעור בתחום העיוורון ולקות הראייה

מתיא צפת: מחוזי ומתמחה לתלמידים עיוורים/לקויי ראייה.

כתב: עאמר דכוור: מדריך מחוזי/ ארצי בתחום העיוורון/ לקות הראייה .

אוכלוסיית היעד: תלמידי הכיתה המשלבת תלמיד עיוור , תלמידי ביה"ס משלב/ אינו משלב תלמיד עם עיוורון. הפעילויות מתאימות יותר לגיל יסודי, ניתן להתאים פעילויות לכל הגילאים.

מטרות:

- התלמיד יתנסה בפעולות יומיומיות בכיסוי עיניים/ עצימת עיניים על מנת לחוות את ההתמודדות היומיומית של האדם עם עיוורון.
- התלמיד ייחשף וידע חלק מקשייו ומחוזקותיו של האדם עם עיוורון (קשיים בניידות, בכתיבה, בקריאה.. חוזקות כמו: חושים מפצים: שמיעה, מישוש..)
- התלמיד יזדהה עם האדם עם עיוורון ותתגבר נכונותו לקבל אותו ולעזור לו במידת הצורך..

מהלך השיעור: השיעור משלב בין פעילויות סימולציה של היעדר ראייה לבין שיח במלאה. השילוב בין החוויה של התלמיד לבין השיתוף וההקשבה ההדדית בין החברים יוביל להבנה שהאדם עם העיוורון אינו אדם עצמאי המסוגל להתמודד עם משימות היומיום בעזרת סביבה מותאמת ומונגשת, חושים מפצים, זיכרון, סימנים ופנייה אדיבה לעזרה מהסביבה.

אמצעים לשיעור: כיסויי עיניים/ מטפחות, שקיות אטומות (לא שקופות)

מבנה השיעור:

פתיחה:

שאלות לדיון:

האם משהו מכיר אדם עם עיוורון?

מה לדעתכם מרגיש אדם עם עיוורון?

באילו תחומים הייתם מציעים עזרה לאדם עם עיוורון?

פעילות 1 (באמצעות כיסוי עיניים) התלמידים יתחלקו לקבוצות בנות כ 10 משתתפים. כל קבוצה תקבל שקית אטומה. כל משתתף ישים בשקית פריט אישי (מחק, עט, טבעת וכו). חברי הקבוצה ינסו, בסבב כל אחד בתורו, להוציא את הפריט האישי שלהם (רק במישוש מבלי לראות).

פעילות 2 (באמצעות כיסוי עיניים): חלק מתלמידי הכיתה יתבקשו להגיע אל דלת הכיתה בלי לראות ולחזור למקומם.

אחר כך עורכים דיון במלאה:

חשוב בדיון שכל אחד (או חלק מהם) יתאר הקשיים שנתקל בהם, מה היה קשה ? ומה היה קל?

איך הוא הרגיש עם הקשיים למשל, עצבנות, חששות, מתח, חוסר ודאות...

וחשוב לשאול מה היה עוזר לך לבצע המשימה הדרושה ממך. או מה עזר לך לבצע המשימה אם ביצע אותה. (לכוון להפעלת החושים המפצים ולבקשת עזרה בהכוונה קולית, או ליווי..).

שיחת סכום: בשיחת הסכום ייעשה שימוש באמירות של התלמידים במהלך השיעור כשהמסר הוא ש:

לתלמיד עם עיוורון יש מיומנויות וכלים רבים ומגוונים המאפשרים לו להתמודד בצורה עצמאית עם פעילויות היומיום למרות היעדר הראייה. ה"חושך" המאיים הוא אתגר של האדם עם עיוורון לשימוש בחושים מפצים, ביכולות לבקשת עזרה, והחשוב מכל מודעות הסובבים להתאמת והנגשה של הסביבה.

הערה: יישום מערך השיעור הנ"ל בכיתה המשולב בה תלמיד עיוור מותנה בהסכמתו.

تخطيط درس بموضوع الآخر هو أنا , بمجال المكفوفين وضعفاء البصر

مجموعة الهدف:

- طلاب صف الذي يدمج طالب مع كفاف .
  - طلاب مدرسه التي تدمج الا تدمج طالب مع كفاف .
- **الفعاليات مناسبة أكثر لجيل الابتدائي , ممكن ملائمة فعاليات لكل الاجيال ..**

الاهداف :

- الطالب يمر بتجارب لمهام يومية عن طريق تغطية العينين \ اغماض العينين لكي يجرب المواجهات اليومية التي يواجهها انسان مع كفاف .
- الطالب يتعرف على جزء من صعوباته وقدراته للانسان المكفوف (صعوبات بالتنقل , بالكتابة وبالقراءة... , قدرات مثل: الحواس البديله :سمع ,لمس ,...)
- الطالب يتمثل ويتعاطف مع الانسان المكفوف ويكون على استعداد اكبر لتقبله ومساعدته وقت الحاجة ..

سير الدرس :

الدرس يدمج بين فعاليات تخيل انعدام الرؤية وبين محادثه جماعيه.

الدمج بين تجربة الطالب وبين المشاركة والاصغاء المتبادل بين الاصدقاء يؤدي الى فهم ان الانسان المكفوف هو انسان مستقل القادر أن يتأقلم مع مهام يومية بمساعدة بيئه ملائمه له , حواس بديله , ذاكره , استعمال اشارات وتوجه بطريقه مقبوله لطلب مساعده من البيئه .

وسائل الدرس:

غطاء للعيون \ مناديل , أكياس غير شفافه.

מבני הدرس :

افتتاح الدرس:

أسئلة للمناقشة :

هل يعرف أحد منكم شخص مع كفاف ؟؟

ما هو حسب رأيكم شعور انسان مع كفاف ؟؟؟

بأية مجالات كنتم تقترحون مساعده لانسان مع كفاف ؟؟؟؟

فعاليه رقم 1 (بواسطة غطاء العيون)-

تقسيم الطلاب الى مجموعات (ما يقارب 10 مشتركين للمجموعه),كل مجموعته تأخذ كيس غير شفاف , كل مشترك عليه أن يضع غرض شخصي بداخل الكيس (ممحاه ,قلم ,خاتم ...),على كل واحد من أعضاء المجموعه أن يخرج غرضه الشخصي من الكيس (فقط باللمس بدون أن يراه).

فعاليه رقم 2 (بواسطة غطاء العيون)-

قسم من طلاب الصف عليهم أن يصلوا الى باب الصف من دون الرؤيه (أعينهم مغطاه) والعوده الى مكانهم .

بعدها يتم ترتيب حوار بشكل جماعي :

مهم بالحوار أن كل واحد من الطلاب (أو قسم منهم) أن يصف الصعوبات التي واجهها ,
ما هي الأمور الصعبه ؟؟ وما هي الأمور السهله ؟؟؟

كيف كان شعوره مع الصعوبات مثلاً: عصبية, تخوف, ضغط, عدم تأكد, ...

ومهم أن نسأل ماذا كان سيساعدك أن تنفذ المهمة المطلوبة منك أو ماذا ساعدك لتنفيذ المهمة (بحال نفذها) , (مهم التوجيه لاستعمال الحواس البديله ولطلب مساعده بتوجيه كلامي أو مرافقه ....)

محادثة التلخيص :

بمحادثة التلخيص يتم استعمال أقوال الطلاب التي مرت خلال الدرس حيث أن المغزى هو :

للطالب مع كفاف توجد مهارات وأدوات متعددة ومختلفة التي تمكنه من التأقلم والتكيف بصوره مستقله مع كل المهام اليوميّه بالرغم من صعوبة النظر (انعدام الرؤيه) .

"الظلام" المهدّد هو تحدي الانسان المكفوف لاستعمال الحواس البديله , وبقدراته لطلب مساعده, والأهم من الكل هو وعي الاشخاص المحيطين بالمكفوف لملاءمة وتنسيق البيئه له ..

ملاحظه : تطبيق هذا الدرس بصف الذي يدمج طالب مكفوف فقط بعد موافقة الطالب

....

תוכנית מפתח הל"ב לחינוך מיוחד - תוכנית לימודים ומעגל הפנמה לשונות ואחדות

מבוסס על מודל מעגל הפנמה פרופ' שונית רייטר, מדריכה ארצית לתוכנית לב 21 וסנגור עצמי

יונת יבזורי, מדריכה מחוזית מחוז צפון

התוכנית נלמדת במעגל של הפרט, משפחה וכיתה, משתמשת בחומרים מתוך ערכת מפתח הלב המותאמים לכיתות א' ולכיתות ה'

מעגל ההפנמה לנושא ערך שונות ואחדות ממפתח הל"ב

ביצועית	נורמטיבית	ערכית
התלמיד יכיר ויזהה מצבי שונות ואחדות התלמיד יכיר סוגי שונות (מוחשית, רגשית..) התלמיד ישתמש במשפטים בהם יש ביטויים למאחד ולשונה יכיר ויתנסה בפעילויות חברתיות של משחקים קבוצתיים, משחקי תפקידים התלמיד יתנסה בראיון	התלמיד יתאים התנהגותו למצבים בהם נדרשת הסתגלות לשונות : באכילה במשחק קבוצתי בלמידה בקבוצות קטנות התלמיד יכיר נורמות של התנהגות בראיון	שונות אחדות הבדלים קבלת השונה / אחר סובלנות

הזדמנויות למידה	מושגים לשוניים	בחירה	שיתוף הורים, מורים מקצועיים וקהילה
סיפור "אגדת הירדן" שיר " חברים בכל מיני צבעים" אירוע "הכנת ארוחת חג" משחקים חברתיים כרטיס שונה ודומה ראיון הורים	אחידות הבדל שוני שונות אחרים	מצב לניתוח שונות ואחדות מראיין משחק להנחיה	ראיון הורים שונה ומיוחד במשפחתנו

פתיחה

שיר: "יש לי חברים בכל מיני צבעים"

סיפור: "אגדת הירדן"

אירוע:

לקראת חופש פסח / חג פסחא רצינו לערוך בכיתה ארוחה חגיגית. אנחנו כיתה של 12 תלמידים וכולנו מאוד רצינו לערוך ארוחה זו. התחלנו בתכנון תפריט לארוחה, שרית רצתה שנקנה דגני בוקר מסוג "כריות", אבי הציע שקשוקה ואמר שבבית שלו לא אוכלים דגני בוקר כי הם לא בריאים לגוף. דניאל הציע מעדן חלב בטעם שוקולד ואמר שאם לא יקנו את המעדן שהוא רגיל לאכול בבוקר אז הוא לא יאכל כלום. תמר הציעה שנכין כריכים מגבינה, אלמוג רצה חביתות והמורה חגית בכלל הציעה סלט ירקות גדול. התלבטנו מה עושים...?

1. דיון, למידה בשלוש רמות של נושא אחדות ושונות

העלאת שאלות:

- מה גורם מאחד בשיר / סיפור / אירוע?
- איפה מתבטאת השונות בשיר / סיפור / אירוע?
- מה זה אחדות?
- מה היא שונות?
- איך מתבטאים שונות ואחדות במצבים שונים – בגדים / ציוד / מבנה גוף / שפה / משפחה / מקום מגורים / העדפות....

משחקים קבוצתיים, ניתוח מצבים, כרטיסי דומה ושונה, ראיון הורים.

2. ניתוח בטבלה שיר "חברים בכל מיני צבעים"

מאפיין	אני	חבר ראשון	חבר שני	חבר שלישי	חבר רביעי
בת / בן					
מראה חיצוני					
פעילות משותפת אני עם...					

3. ניתוח בטבלה סיפור "אגדת הירדן"

נהר / מאפיין	דן	בניאס	חצבני
יתרונות / מעלות			
תרומה לנהר הגדול			
גורם מאחד			

4. ניתוח בטבלה אירוע "הכנת ארוחת חג"

שונות	גורם מאחד	תלמידים / מורה
		שרית
		אבי
		דניאל
		תמר
		אלמוג
		אחרים....
		חגית המורה

5. פעילות חברתית – שונות ואחדות

- משחק משימות לפי מאפיינים גופניים: סידור קבוצת תלמידים לפי גובה – נמוך לגבוה או גבוה לנמוך / חלוקה לקבוצות לפי צבע עיניים / צבע שיער
- משחק משימות חלוקה לקבוצות לפי סוג לבוש / הנעלה: כל לובשי ג'ינס פנים מעגל / נועלי נעלי ספורט וכדומה
- משחק משימות לפי מאפיינים משפחתיים: חלוקה לקבוצות לפי מספר אחים, מיקומי במשפחה

- משחק בקבוק : סיבוב בקבוק, הילד שראש הבקבוק מופנה אליו מוצא גורם מאחד וגורם שונה עם הילד היושב כלפי תחתית הבקבוק

6. ניתוח מצבים מחיי יום יום

כל תלמיד בוחר מצב מחיי יום יום ומנתח את הגורמים המאחדים בו והשונים.
לצורך הניתוח יש לאסוף מידע מקדים באמצעות ראיונות קצרים עם משתתפים בתוכנית הלימודים. לפני הראיונות יש לחזור על כללי הראיון: בקשת רשות לראיון, דיבור ברור, שאלות ברורות, מרחק סביר לישיבה, הופעה חיצונית מותאמת
דוגמאות למצבים:

- ✓ הגעה לבית הספר
- ✓ ארוחת בוקר
- ✓ שעות פנאי
- ✓ שטחי התעניינות

7. ראיון עם הורים : הכרות עם שונות ואחדות במשפחה

- ✓ למידה של כללי ראיון: בקשת רשות, קשר עין, מרחק ישיבה, צורת דיבור
- ✓ עריכת ראיון – סימולציה בכיתה עם אנשי צוות והעברת הראיון כמשימת בית, לאחר ידוע של הורים
- ✓ שאלות: ניסוח קצר של שאלות, ניתן לאפשר להורים לכתוב את התשובה.
- ✓ דוגמאות לשאלות: מה כל המשפחה שלנו אוהבת – גורם מאחד (תחומים אכילה/ פעילות/ שעות פנאי/ סדר יום), מה מיוחד בכל אחד מבני המשפחה שלנו (תחומים אכילה / פעילות / שעות פנאי / סדר יום)

8. שיחה פתוחה

- ✓ חזרה לאירוע / סיפור / שיר פתיחה שימוש במושגים שנלמדו.
- ✓ הצגת תוצרים: נתוני ראיונות, ניתוחי מצבים, השוואה של נתונים

✓ הצגת אירוע שיש בו התייחסות לשונות ואחדות. דוגמאות לאירועים: יציאה לטיול, פעילות חברתית, החלטה על שימוש בסכום כסף מסוים לצורך בילוי משותף ...

9. ניתוח אירוע

<u>זמן</u>	<u>מקום</u>	<u>משתתפים</u>	<u>שלבי אירוע</u>	<u>גורמים מאחדים</u>	<u>שונות</u>	<u>סוף</u>

10. העלאת פתרונות אפשריים וניתוחם

<u>פתרון</u>	<u>משאבים חיצוניים</u>	<u>משאבים פנימיים</u>

11. התנסות חוזרת

שיחה פתוחה על התנסות חוזרת, השוואת שימוש בפתרונות השונים, יתרונות, קשיים, הערכה,

מה למדים מהתנסות חוזרת

איך אנו מזהים היום מצבי חיים שיש בהם שוני ואחדות

חלוקה לזוגות, כל זוג מציג במשחק תפקידים מצב שיש בו שונות ואחדות, התלמידים מנסים לנחש

12. תוצרים

מפתח הלב בחינוך המיוחד בדרכי הוראה של ל"ב 21: ערך שונות

יונת יבזורי, מדריכה מחוזית מחוז צפון

נכתב בשיתוף צוותים מבי"ס קישון, מתי"א מעלות, בי"ס אל רוע מנשיה זבדה, מתי"א כרמיאל.

מטרת על:

פיתוח תלמיד בעל יכולות לזהות שונות, לקבל שונות, לתפקד בסביבות שונות, לקבל החלטות מתוך אפשרויות שונות ובדרך מושכלת

מטרות משנה:

התלמיד יזהה מאפיינים פיזיים שונים ויישם אותם.

התלמיד יכיר נטיות, העדפות, כישרונות של עצמו ושל חבריו.

התלמיד ילמד להביע את ייחודיותו בתוך מסגרת אחידה וברורה.

התלמיד ילמד לקבל החלטות באופן מושכל.

רמה ביצועית	רמה נורמטיבית	רמה ערכית
זיהוי מאפיינים פיזיים של עצמו	למידת נורמות של עריכת סקרים וראיונות	שונות בין אנשים וילדים
זיהוי מאפיינים פיזיים של חבריו	נורמות של התנהגות בקבלת החלטות משותפת- הקשבה , זיהוי צרכים שונים	התחשבות בשונות וקבלתה
זיהוי ושיום נטיות חברתיות של חבריו ושל עצמו	נורמות של קבלת השונה	ביסוס החלטות על שיקול דעת
זיהוי שונות בצרכים		
זיהוי שונות בין ילדים		

		בתוך מסגרת אחידה למידת ביצוע סקרים וראיונות התנסות בקבלת החלטות מושכלת

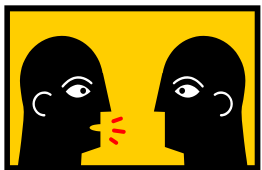
הזדמנויות למידה	מושגים לשוניים וידע כללי	שימוש בבחירה	שיתוף מורים מקצועיים והורים
משחקים חברתיים – הכרות עם שונות של מאפיינים פיזיים פעילות הסביבון שימוש במניפה לקבלת החלטות הכנת כרטיס של מאפיינים פיזיים של עצמי הכנת פרח שלי – שונות בנטיות חברתיות ביצוע סקרים למידת פתגמים קריאת ספרות	צרכים נטיות חברתיות כישרונות שונות דעות מגוון קבלת החלטות העדפות מאפיינים פיזיים	בחירת בן זוג לסקרים בחירת נושא לסקר בחירת צורת עיצוב לסביבון בחירת נטיות חברתיות ואישיות להצגה שותפות בבחירת אירוע סיום	סקרים בנושאים שונים בקרב משפחות ואנשי צוות

לוח זמנים לתכנית

- שבוע ראשון : אירוע פתיחה (חיבור אירוע פתיחה המתייחס לשונות בין ילדים ולתגובות הסביבה כלפיהם) // סיפור (יש ילדים לאה גולדברג) // שיר חברים מכל מיני צבעים. העלאת שאלות בנושא שונות בין ילדים אנשים
- שבוע שני: פיתוח הנושא שונות, פעילות סביבוניים (קובץ מצורף), משחקים חברתיים לנושא שונות במאפיינים פיזיים – סידור ילדים לפי גובה, לפי צבע עיניים, לפי מקום מגורים, לפי מיקום במשפחה.
- שבוע שלישי : המשך פעילות לנושא שונות במאפיינים פיזיים (קובץ מצורף) והתחלת נושא שונות בנטיות האישיות והחברתיות, פעילות של פרח (קובץ מצורף).
- שבוע רביעי : המשך פעילות הכרת שונות בנטיות (פעילות פרח) ובנית שאלון לקראת סקר בנושא שיוחלט בקבוצה, למידת דרכי ראיון (משוב מצורף בסוף המצגת), התנסויות בראיונות בכיתה
- שבוע חמישי: המשך התנסויות לקראת עריכת הסקר, סיכום ממצאי הסקר של התנסויות ושליחת הסקר ומכתב הסבר להורים לשעורי בית
- שבוע שישי: סיכום ממצאי הסקר שנערך להורים והצגתם בטבלה בכיתה, הזמנת מנהל/ יועצת להצגת הממצאים.
- שבוע שביעי: חזרה לסיפור / אירוע פתיחה, דיון במרכיבים, ילדים מעלים אירועים מניסיונם הקשורים בשונות, בוחרים אירוע מסוים ובוחרים דרכי פעולה, התחלה של פעילות קבלת החלטות בעזרת המניפה (קובץ מצורף)
- שבוע שמיני: המשך פעילות של קבלת החלטות (ראה קובץ מניפה) בהקשר של הכנת פעילות לאירוע סיכום ערך השונות. אפשרויות - פעילות בין כיתות או עם הורים .
- רעיונות אפשריים - פעילות המראה שלך / שלי / שלנו עם עוד כיתה / הכנת מסיבה / הכנת פעילות עם הורים ובמוקד הצגת ממצאי הסקר להורים
- שבוע תשיעי: סיכום, ביצוע פעילות שיא שהוכנה במפגשים קודמים, שיחה פתוחה על תוצרים אישיים וקבוצתיים

דוגמא למשוב על ראיון לצורך ביצוע סקר

המשוב יינתן על סימולציות לראיונות שיערכו בכיתה, ראיונות מורה עם סייעת, מורה עם מורה אחרת, תלמיד עם מורה, תלמיד עם תלמיד אחר וכו'. המשוב ייערך בכיתה בכיתה. אפשר לדרג – הצליח (א), הצליח חלקית (ב), השתדל ולא הצליח (ג)

מראיין / מראיין	בקשת רשות	קשר עין	צורת ישיבה	דיבור מובן

האחר ואני – פעילות היכרות

ענבל פרידמן, עולא דכוור, גליה רון - מדריכות מחוזיות גיל רך

פעילות 1:

מטרת הפעילות: היכרות עם שמות חברי הקבוצה

הכנה מראש: כרטיסיות של אותיות המרכיבות את כל שמות חברי הקבוצה.

מחלקים לכל אחד מחברי הקבוצה מעטפה עם אותיות. חברי הקבוצה מנסים במשא ומתן להשיג את האותיות המרכיבות את שמם. לאחר שמצאו את כל האותיות המרכיבות את שמם, עליהם להרכיב את שמם על לוח מרכזי ביחד עם שאר חברי הקבוצה.

פעילות 2:

מטרת הפעילות: היכרות – במה אני דומה לחברי הקבוצה?

חברי הקבוצה עומדים במעגל. חבר אחד נכנס לתוך המעגל ואומר משפט על עצמו. לדוגמה: יש לי 3 בנים, אני מנגנת בפסנתר, אני אוהבת לרכב על אופניים, אני שונא מתמטיקה וכדומה. מי מחברי הקבוצה שמסכים עם המשפט או שהמשפט מתאר אותו אומר "איזה קטע, גם אני!" ונכנס גם הוא למעגל. מחליפים את העומד במרכז – אחד מהמשתתפים שנכנס למעגל ואומר משפט על עצמו וחוזר חלילה.

המספרים החיוביים, השליליים ואפס - לחטיבות הביניים

כתבו: מדריכות מחוזיות במתמטיקה

מטרות השיעור:

1. הכרת המספרים השליליים בחיי היומיום.
2. מיקום המספרים השליליים על ציר המספרים.
3. השוואה בין המספרים.
4. מפגשים בין מספרים חיוביים ושליליים.
5. קישור לנושא השנתי: "האחר הוא אני".

רציונל השיעור:

בקבוצת המספרים קיימים גם מספרים השונים בסימנם ובמיקומם ביחס לאפס אך קיימות תכונות אשר מאחדות אותם כמו אצל האנשים.

ידע קודם:

- היכרות עם המספרים החיוביים והאפס.
- היכרות עם ארבע פעולות החשבון במספרים חיוביים ואפס.
- היכרות עם המושגים ימין ושמאל.

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
הכרת המספרים השליליים בחיי היומיום.	המורה מציגה סיפור חשבוני לדוגמא: לדוד יש 1000 שקלים בבנק. הוא משך 1,500	15 דקות.	כתבות מהעיתונים ותדפיסי בנק (שמופיעים בהם מספרים שליליים).	על המורה לוודא שהתלמידים מבינים את המושג מספר שלילי

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
	שקלים. כמה כסף יש לו בחשבון הבנק? (לאחר המשיכה). המורה מראה את הכתיבה המתמטית. הוספה של סיפורים חשבוניים נוספים ע"י התלמידים והמורה. בנושאי טמפרטורה, גובה ועוד.			ושימוש בסימן מינוס.
חשיפה להיסטוריה של המספרים השליילים להרחבת ההיכרות.	הצגת עובדות היסטוריות.	10 דקות	ראה סקירה היסטורית בנספחים.	
מיקום המספרים השליילים על	התלמידים מקבלים את ציר המספרים הריק	10 דקות	ציר המספרים.	דיון על המספרים החיוביים

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
ציר המספרים.	שעליו מצוין המספר 0. שנתות הציר במרחק שווה. המורה נותנת מספרים חיוביים ושליליים מ-10 עד 10-. התלמידים ממקמים אותם על הציר בליווי שיח מתמטי כיתתי.			והשליליים ומיקומם על הציר.
השוואה בין המספרים.	הפעילות תתמקד בין: *מספרים חיוביים ואפס. מספרים חיוביים, שליליים ואפס. מספרים שליליים ושליליים. לדוגמא: 0 __ 3 7- __ +5	10 דקות	כרטיס ניווט של ציר המספרים.	דיון כיתתי ובו יגיעו למסקנה כל מספר הנמצא מימין למספר אחר הוא המספר הגדול. טיפ: כאשר מניחים את כפות הידיים על ציר

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
	8-9 *סדור מספרים מהמספר הקטן למספר הגדול. לדוגמא: +2, -7, +10, 0, -3.			המספרים על שני מספרים – יד ימין תמיד על המספר הגדול יותר.
היכרות עם פעולות החיבור והחיסור של מספרים מכוונים.	בעזרת מצגות ודוגמאות של "ארץ יצורי הפרא" ניתן להמחיש את פעולות החיבור וחיסור של מספרים מכוונים. http://highmath.haifa.ac.il/index.php?option=com_content&task=view&id=1701	30 דקות	מצגות ודפי תרגול מתוך האתר "מרכז ארצי למורים למתמטיקה בחינוך העל יסודי- אוניברסיטת חיפה".	
שיחת סיכום - השונה והדומה במספרים המכוונים כמו אצל האנשים.	דיון כיתתי המסכם את הפעילות וקושר אותה לנושא השנתי "האחר הוא אני".	15 דקות		

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
	שאלה לכיתה: על סמך התבוננות בציר המספרים (הכולל מספרים חיוביים, שליליים ואפס) - מה ניתן להסיק על התכונות הדומות והשונות בין המספרים. - כמו שבמספרי השונים קיימות תכונות שונות ומשותפות, כך גם אצלנו, האנשים. המורה תכוון למסקנה: כמו במספרים – כל מספר הינו חלק מרצף המספרים.			

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
	כך גם האנשים הם חלק מהחברה כולה וכל אחד יכול לתרום את חלקו מהייחודיות שבו לכלל החברה.			

השיעורים על נושא המספרים המכוונים אורכו 90 דקות, כלומר שני שיעורים.

קצת היסטוריה

132		I	III	II
0000	III		I	III
- 704		II		III
- 0027	I	=		II

הסינים היו הראשונים שהתייחסו למספרים השליליים כבר במאה השנייה לפני הספירה לשם חישובים מסחריים. הם ייצגו את המספרים החיוביים (זכות) עם מקלות שחורים והשליליים (חוב) עם מקלות אדומים.

במאה השמינית לספירה, ההודים שהכניסו את שיטת הספירה הערבית ואת האפס, התייחסו גם הם למספרים השליליים. המתמטיקאי ההודי **ברהמגופטה** הכתב: "הסכום של שתי זכויות הוא זכות, של שני חובות הוא חוב, הסכום של זכות וחוב הוא ההפרש שלהם".

אך במשך מאות בשנים גרמו המספרים השליליים למתמטיקאים מבוכה ואלו התקשו לקבלם וקראו להם "דמיוניים ושקריים"...". רק במאה ה-19 התקבלו המספרים השליליים כחלק ממערכת המספרים כאשר **המילטון**, מתמטיקאי אירי ואחרים, ייסדו בסיס מתמטי מלא למערכת המספרים השליליים.

קראו עוד- **מתולדות המתמטיקה - על המספרים השליליים** - שמואל אביטל, גליונות לחשבון 21

המספרים בתחום המאה: דומה ושונה- לתלמידי היסודי.

מטרות השיעור:

1. אפיון מספרים זוגיים ואי זוגיים בתחום המאה .
2. אפיון הכפולות של חמש בתחום המאה.
3. קבוצות מספרים בתחום המאה – הדומה והשונה.
4. קישור לנושא השנתי: "האחר הוא אני" .

רציונל השיעור:

בקבוצת המספרים קיימים מספרים אשר שונים או דומים בתכונותיהם, אך כל אחד הוא חלק מהרצף.
כך גם אצל בני האדם ישנן תכונות דומות ושונות, אך כל אחד הוא חלק מהחברה ותורם את חלקו בהתאם לייחודיותו.

ידע קודם:

- היכרות עם המספרים בתחום המאה.
- היכרות עם המושגים: מספר זוגי ומספר אי זוגי בתחום ה-20.
- היכרות עם הכפולות של 5 בלוח הכפל (עד 50).

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
פעילות מבוא לשיעור: חזרה על המושג זוגי/אי זוגי.	המורה מבקשת מהתלמידים שמונה מספרים עד 20. היא רושמת אותם על הלוח בשני טורים שונים: זוגי ואי זוגי בנפרד. שאלה לכיתה: מה	5 דקות.	פריטים לחלוקה בצבע זהה: דסקיות קטנות / פקקים של בקבוקים וכדומה.	על המורה לוודא שהתלמידים מבינים את המושגים: זוגי ואי זוגי.

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
	משותף בין המספרים בכל טור ? כל תלמיד יבחר מספר ויקבל מספר פריטים התואם את המספר שבחר. התלמיד יוכיח שהמספר שהוא בחר הוא זוגי ע"י חלוקה לזוגות או חלוקה לשתי קבוצות שוות. סיכום כיתתי של הפעילות: ניתן להראות בשתי דרכים שהמספר הוא זוגי.			
אפיון המיקום והתכונות של המספרים הזוגיים בתחום המאה.	התלמידים מקבלים את לוח של המספרים מ-1 עד 100 ומתבקשים לצבוע את כל המספרים הזוגיים באותו צבע. שיח מתמטי כיתתי: על מיקום המספרים הזוגיים בלוח המאה, על ספרת האחדות שלהם, על מספרם וחלקם בלוח המאה.	10 דקות	לוח המאה.	בדיון על מספר המספרים הזוגיים ניתן לדבר גם על חלקם בתוך כלל המספרים עד 100 – חצי, 0.5, 50%.

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
אפיון המיקום והתכונות של המספרים אי הזוגיים בתחום המאה.	שאלה לתלמידים: מי הם המספרים שלא צבענו אותם? מה מאפיין אותם? שיח מתמטי כיתתי: על מיקום המספרים האי זוגיים בלוח המאה, על ספרת האחדות שלהם, על מספרם וחלקם בלוח המאה. פעילות המחשה: כל תלמיד יבחר מספר אי זוגי, יקבל מספר אביזרים התואם את המספר שבחר. התלמיד ימחיש שהמספר הוא אי זוגי ע"י חלוקה לזוגות או חלוקה לקבוצות. סיכום כיתתי של הפעילות: - ניתן להראות בשתי דרכים שהמספר הוא אי זוגי. - מספר המספרים	5 דקות	לוח המאה, פריטים לחלוקה בצבע זהה: דסקיות קטנות / פקקים מבקבוקים וכדומה.	בדיון על מספר המספרים האי זוגיים ניתן לדבר גם על חלקם בתוך כלל המספרים עד 100 – חצי, 0.5, 50%.

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
	הזוגיים והאי זוגיים הוא שווה. שאלה לכיתה: המורה תבקש מהתלמידים להביא דוגמאות של מספרים זוגיים ואי זוגיים הגדולים ממאה על סמך המסקנות שהושגו בשיעור.			
אפיון המיקום והתכונות של כפולות חמש בתחום המאה.	המורה תבקש דוגמאות של כפולות חמש מלוח הכפל . התלמידים יקיפו בעיגול את כל כפולות החמש בלוח המאה. שיח מתמטי כיתתי: אפיון כפולות החמש כמסקנה מהפעילות, מתן דוגמאות של כפולות חמש זוגיות ואי זוגיות (כמבוא לפעילות הבאה).	10 דקות	לוח המאה	
יישום כפולות חמש זוגיות ואי	תיאור המשחק: כל תלמיד על פי תור אומר מספר בסדר עולה (מתחילים	10 דקות		המורה צריך לוודא שהתלמידים הבינו את הוראות המשחק.

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
זוגיות בדרך משחק.	מאחד). תלמיד שמספרו כפולה אי זוגית של חמש אומר "בום"(במקום המספר), תלמיד שמספרו כפולה זוגית של חמש אומר "בום- בום". אם תלמיד טעה – הוא מתחיל את הספיר מהתחלה (מאחד). המטרה – להגיע למאה מבלי להתבלבל.			
שיחת סיכום - השונה והדומה במספרים כמו אצל האנשים.	דיון כיתתי המסכם את הפעילות וקושר אותה לנושא השנתי "האחר הוא אני". שאלה לכיתה: על סמך התבוננות בלוח המאה שעבדנו אתו, אילו קבוצות מספרים היכרנו ? מה השונה והמשותף להן ? קישור לנושא השנתי: כמו שבמספרים השונים קיימות	5 דקות		

מטרת הפעילות	תוכן הפעילות	זמן	עזרים	הערות
	תכונות שונות ומשותפות, כך גם אצלנו, האנשים. המורה תכוון למסקנה: כמו במספרים – כל מספר הינו חלק מרצף המספרים. כך גם האנשים הם חלק מהחברה כולה וכל אחד יכול לתרום את חלקו מהייחודיות שבו לכלל החברה.			

סה"כ זמן השיעור כ- 45 דקות

לוח המאה

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

לפעמים אני מצליח. לפעמים אני מתקשה: יש בי סובלנות כלפי עצמי וכלפי חבריי.

כתבו: דורית שרעבי ואילה יוכטמן – מדריכות מחוז צפון בניתוח התנהגות

פעילות אקטיבית לגן, לכיתה, לחצר ושיעורי הספורט, לתרגול התנהגות מאופקת כלפי הזולת והגברת שיתוף הפעולה עם החברים לקבוצה.

מטרה: שיתוף פעולה עם חברי הקבוצה בעת ביצוע מטלה תחרותית.

מהלך השיעור: במהלך השיעור יתרגלו התלמידים משחקים תחרותיים מול קבוצה נוספת. התנאי להצלחה במשחקים הוא ביצוע המשימה על ידי כל חברי הקבוצה. יינתנו נקודות על סיום המשימה אך יינתנו נקודות **מרובות יותר** על כל שיתוף הפעולה בתוך הקבוצה.

אמצעים: ברקו + אינטרנט, כדורים, סלים, בלונים

מבנה השיעור:

פתיחה

1. –צפיה בסרטונים

<https://www.youtube.com/watch?v=GFdt11WF2mE>

2. שאלת פתיחה: מה לדעתכם הנושא שלנו היום? מה המסר של הסרטונים שראינו?

פעילות ראשונה: "עם מי שיוצא – אני מרוצה"

חלוקה לקבוצות של 5 תלמידים בקבוצה בצורה אקראית – 10 נקודות יינתנו על מורל גבוה וקבלת חברי הקבוצה **בפרגון**.

פעילות שנייה: כללי המשחק וחלוקת ניקוד

כל משחקון מתקיים 3 פעמים. בין משחק למשחק עוצרים ומבררים עם חברי הקבוצה מה ניתן לעשות אחרת כדי להצליח יותר בפעם הבאה.

ניקוד: קבוצה שעבדה בשיתוף פעולה ועזרה לכל חברי הקבוצה להצליח במשימה תוך כדי שימוש **במילות עידוד מילולי, פרגון ועזרה פיזית תומכת** מקבלת 10 נקודות. סה"כ : 100 נקודות בשיעור.

פעילות שלישית: חשוב לנצח – חשוב להצליח כקבוצה!

משחקון ראשון:

תחרות ריצה : שתי הקבוצות עומדות על קו הזינוק, בעת השריקה רצים לעבר קו הסיום. מנצחת הקבוצה **שכל** חבריה עברו את קו הסיום.

משחקון שני:

כדורסל מסירות: קבוצה נגד קבוצה. מטרת הקבוצה להכניס לסל (פח) את הכדור. התנאי: למסור **לכל** חברי הקבוצה לפני הקליעה לסל.

משחקון שלישי:

קליעה לסל : עומדים בתור. כל קבוצה מקבלת כדור. הכדור נמצא אצל אחרון התלמידים. בעת יינתן האות מעביר התלמיד את הכדור לתלמיד שלפניו וכך עד שמגיע לראשון אשר קולע לסל, אוסף את הכדור ורץ לסוף התור ומיד מעביר לזה שלפניו, וכן הלאה.

משחקון רביעי – בונס - 10 נקודות לכל סבב מלא של כל החברים בקבוצה:

משחק הבלון: בזמן קצוב יש להעיף את הבלון בין חברי הקבוצה כך שכל חברי הקבוצה נוגעים בבלון וכמה שיותר פעמים.

סיכום: הניקוד חשוב – ההנאה אף יותר

חזרה על המטרה של הפעילות, האם הושגה, האם נהנו, ממה נהנו.

כל אחד אומר דבר אחד שלמד מהפעילות.

פעילות מסכמת :

צפייה בסרט באג לייף כפעילות מחזקת (ופופ קורן) לכל הכיתה על שיתוף הפעולה עם חוקי השיעור והמשחק.

התבוננות בסרט מנקודת מבט קבוצתית:

כיצד באה לידי ביטוי העזרה של חברי הקבוצה אחד לשני/

אילו סוגים של שיתופי פעולה באו לידי ביטוי בין החברים/

כיצד שיתופי הפעולה בין החברים קידמה את מטרותם ואף הצילה אותם ממקרי סכנה.

האחר ואני – מוצאים עצמנו אחד בשני. רחל אלג'ים

פעילות זו יכולה להתאים לכל קהל יעד – מחדר המורים, דרך כיתות בכל הגילאים וכלה בגנים.

המטרה: מציאת דמיון ביני ובין האחר, הבנת העושר האפשרי בחיבור ובשותפות.

חלק א': ציור מנדלות.

אביזרים: שקפים, תבניות מנדלות, טושים לא מחיקים

נחשפים למנדלות – ניתן להביא לכיתה מנדלות שונות, להקרין תמונות של מנדלות שונות ומומלץ להיעזר בסרטון של איתן קדמי.

http://www.youtube.com/watch?feature=player_detailpage&v=kRTa6btlyBg

מציירים מנדלות – מחלקים למשתתפים שקפים ובהם מצויר עיגול. ניתן לתת את השקפים כעיגול ריק בלבד אך לצורך פעילות זו מומלץ להיעזר בתבניות כדוגמת אלו המצורפות.

כל משתתף בוחר לו תבנית ומצייר את קווי המתאר של התבנית בעיגול בשקף, רצוי בטוש כהה.

כעת כל אחד ממלא את המנדלה שלו. מומלץ להשמיע ברקע מוזיקה מתאימה. ניתן למצוא קטעי מוזיקה מדיטטיבית ביוטיוב, כמו בקישור הזה.

http://www.youtube.com/watch?v=D_DTs7StMWk

חלק ב': מציגים ומתחברים.

אביזרים: שולחן שניתן להציג עליו את כל המנדלות, מפה לבנה או בריסטולים לבנים.

מבקשים מכל משתתף להניח את המנדלה שלו על גבי המפה / הבריסטול. כדאי להזכיר כי אנחנו מכבדים כל תוצר. ניתן להזמין את המשתתפים לספר על התהליך שחוו. מה עשו, מה הרגישו, מה חשבו?

מבקשים להתבונן בתוצרים ולנסות לחבר בין המנדלה שלי למנדלות אחרות. אפשר לחפש חלקים דומים, אפשר להתחבר למנדלות שנראות מעניינות, שכיף להתחבר אליהן, שהחיבור בין המנדלות יעשיר כל אחת מהן.

מתבוננים בתוצר החדש.

מבקשים מהמשתתפים להתייחס – אילו דברים משותפים מצאתי בין המנדלה שלי למנדלות אחרות? לאיזו מנדלה התחברתי? מה גרם לי לבחור בה? איך הרגשתי כאשר מישהו חיבר את המנדלה שלו עם המנדלה שלי? ולבסוף, תוך הפעלת שיקול דעת: איך לדעתכם מתחבר לכותרת: "האחר הוא אני?"

ניתן ורצוי לשמור ולתלות: בעזרת סלוטייפ שקוף מחברים את התוצרים אל הבריסטול.

מתוך סדנת פתיחת שנה של מדריכות החינוך המיוחד במחוז הצפון, התשע"ד:

